

ARTICOLUL 5 AL TRATATULUI DE LA WASHINGTON - SURSĂ PENTRU APĂRAREA COLECTIVĂ ȘI APĂRAREA NAȚIONALĂ

Dr. Nicolae DOLGHIN

Peste câteva luni, statul român va deveni membru al Alianței Atlanticului de Nord finalizând, astfel, o perioadă de profunde transformări și deschizând, probabil, alta. Pentru că procesul de integrare euroatlantică va mai continua încă ani buni, în plus, i se vor suprapune și exigențele admiterii în UE, inclusiv cele aparținând domeniului militar. Dar aceste realități, acceptate și gestionate de statul român, reflectă doar parțial complexitatea evoluțiilor euroatlantice.

Există în același timp o realitate cu multe necunoscute, aparținând alianței înseși, exprimată în disproporția militară tot mai evidentă dintre SUA, de o parte, și toți ceilalți membri ai săi, de alta. Disproporția a făcut ca, în ultimul timp, raportul dintre capacitățile militare ale alianței și capacitatea sa de a adopta deciziile politice să fie invers proporțional. Această realitate acoperă și evoluția relațiilor interaliate, și raporturile organizației cu ONU și UE, și locul alianței în relațiile de putere globale, dar și complexitatea cotidianului la care aceasta trebuie să se adapteze.

Noile misiuni pe care și le-a asumat în ultimii ani, multe dintre ele executate în afara spațiului consacrat și primirea de noi membri într-un ritm fără precedent pentru o perioadă atât de scurtă, demonstrează că NATO caută soluțiile pentru a nu rămâne încrămențată în proiectul inițial, vechi de peste 50 de ani. Este puțin probabil că NATO s-ar putea confrunța în viitorul previzibil cu o amenințare militară atât de concretă și previzibilă cum a fost cea sovietică. În schimb este tot mai evident că trebuie să se transforme într-un generator al **securității prin cooperare**, înțelegând prin aceasta *acel sistem strategic constituit din state democratice, interconectate printr-o rețea de alianțe și instituții oficiale și neoficiale, în jurul unor valori comune, și acționând transparent în domeniile politic, economic și militar*¹.

Nucleul acestui sistem îl va constitui securitatea individului ca premisă pentru securitatea colectivă și va asigura stabilitatea prin diferitele mecanisme politice regionale existente și de viitor. Bineînțeles, nu va putea lipsi componenta **apărarea colectivă**, cea care constituie în fond esența funcționalității NATO, chiar dacă aceasta își amplifică funcțiile politice. NATO rămâne o organizație de apărare colectivă și acest lucru este afirmat fără echivoc în **Articolul 5 al Tratatului de la Washington**: *"Părțile convin că un atac armat împotriva uneia sau mai multora dintre ele, în Europa sau în America de Nord, va fi considerat un atac împotriva tuturor și, în consecință, sunt de acord ca, dacă are loc asemenea atac armat, fiecare dintre ele, în exercitarea dreptului la auto-apărare individuală sau colectivă recunoscut prin articolul 51 din Carta Națiunilor Unite, va sprijini Partea sau Părțile atacate prin efectuarea imediată, individual sau de comun acord cu celelalte Părți, a oricărei acțiuni pe care o consideră necesară, inclusiv folosirea forței armate, pentru restabilirea și menținerea securității zonei nord-atlantice."*

La rândul său, dreptul de apărare colectivă derivă din cel la autoapărare recunoscut în **Articolul 51** al Cartei Națiunilor Unite.

Articolul 5 devine **cheia solidarității** euroatlantice atunci când stabilește că dacă un membru al alianței este victima unui atac armat, ceilalți membri îl vor considera atac împotriva tuturor și vor fi îndreptățiți să acționeze pentru a acorda asistență statului atacat. De asemenea, Articolul 5 constituie **instrumentul politic** prin care SUA sunt implicate în problemele apărării aliaților săi din Europa. Paradoxal, articolul a fost invocat o singură dată,

¹ Cf. Richard Cohen, Michael Mihalka, *Cooperation Security: New Horizons for International Order*, The Marshall Center Papers, No. 3, p. 14.

în istoria alianței, tocmai în sprijinul celui mai puternic membru al său, SUA, după atentatele din 11 septembrie 2001. Nu este o ironie a istoriei, ci expresia complexității lumii în care trăim.

Totuși, o analiză atentă a textului Articolului 5 relevă și aspecte puse în umbră de strălucirea principiului euroatlantic "unul pentru toți, toți pentru unul":

- ❖ nu garantează că acțiunile în sprijinul statului, victimă a unui atac armat, vor fi necondiționate;
- ❖ scopul acțiunilor de sprijin nu va fi restabilirea situației dinaintea atacului, ci "*restabilirea și menținerea securității zonei nord-atlantice*", ceea ce înseamnă cu totul altceva.

Desigur, subtilitățile formulărilor din Articolul 5 își pot găsi explicația în realitatea strategică din aprilie 1949, anul semnării Tratatului de la Washington, când spiritul ofensiv din ultimul an al celui de-al doilea război mondial era încă viu în armata sovietică, bine instalată în Germania, și nu trebuia provocat inutil. Dar este insuficient. Mai curând se pot explica prin voința de a reda politicului libertatea îngădită prin dominația de aproape un deceniu a domeniului militar asupra deciziilor. Astfel, Articolul 5 a pus nu numai bazele apărării colective care devenise o prioritate imediată, ci a creat și premisele favorabile unor abordări mai elastice și mai largi, pe termen îndelungat. Măsurile întreprinse pentru întărirea apărării colective, începând cu dimensionarea efectivelor americane pe continent și terminând, în ultimii ani ai războiului rece, cu negocierile politice pentru limitarea și reducerea armamentelor și forțelor au întărit credibilitatea Articolului 5 și au demonstrat fiabilitatea Alianței. Chiar dacă uneori au intervenit și câteva episoade nucleare între cele două superputeri, când perspectivele apărării colective erau puse la îndoială, apărând temerea că depind de interesele celor două superputeri.

Sfârșitul războiului rece a permis ca, pentru prima dată în Conceptul strategic al Alianței, adoptat la Roma în 1991, principiul **apărării înaintate**, pe care se baza operaționalizarea apărării colective, să fie înlocuit cu cel al **prezenței înaintate** ceea ce a sugerat o altă filosofie, în care centrul de greutate s-a mutat spre dimensiunea politică, cea militară intrând oarecum în umbră. Eliberată de teroarea "rapoartelor de forțe" și a menținerii "aliniamentelor favorabile", noua filosofie a permis ample reduceri ale tuturor armatelor europene, restructurări și reorganizări care au favorizat accentuarea predictibilității acțiunilor militare și întărirea încrederii pe continent.

În lipsa adversarului sovietic care stimula apărarea colectivă și, paradoxal, îi îmbogățea conținutul, dar în fața unor riscuri și amenințări noi, cu un pronunțat caracter global, NATO parcurge procese în care Articolul 5 este tot mai puțin relevant, iar perspectiva apărării colective tot mai îndepărtată. Mai mult, misiunile de tip "non-Articol 5" par a transforma Alianța dintr-o organizație de apărare colectivă într-una de securitate colectivă, iar modelul securității prin cooperare îi subliniază potențialul pentru un asemenea rol. Dacă prima misiune "*out of area*" - **operația aeriană din Iugoslavia** - a stârnit, totuși, anumite discuții între aliați asupra conexiunilor sale cu Articolul 5, implicarea NATO în Afghanistan și Irak², prezența efectivelor sale în Asia Centrală au intrat deja în firescul lucrurilor. Chiar dacă aceste misiuni aparțin managementului crizelor și au legături directe reduse cu apărarea colectivă, cel puțin pe termen mediu, ele au marele merit că mențin operaționalizat spiritul colectivismului.

Lărgirea fără precedent a organizației nord-atlantice a mărit, desigur, resursele, dar și potențialul apărării colective al cărei rol în descurajarea unor eventuale atacuri armate a devenit mult mai evident. De altfel, *riscurile apariției unei confruntări militare tradiționale*

² Cu toate diferențele de opinii dintre aliați, **Consiliul Nord-Atlantic** a aprobat ca NATO să acorde Poloniei asistență în misiunea acesteia din Irak, deci putem vorbi de implicarea alianței în această țară.

pe continentul european s-au diminuat semnificativ³. În aceste condiții a crescut considerabil rolul politicului "ca mediator în numele valorilor și normelor recunoscute"⁴ și în practica alianței. Atât ca imagine politică a NATO în lume, cât și ca intensificare a dialogului politic interaliat. Se pare că unanimitatea atât de lesne realizabilă când tancurile sovietice erau în inima Europei Centrale nu se va mai obține de la sine. Recentul episod, când Franța, Germania și Belgia au refuzat să aprobe garanții Turciei după începerea campaniei din Irak, demonstrează că Articolul 5 **poate fi interpretat și nuanțat**, în funcție de geografie, tradiții politice, economie, interese etc. Acest lucru l-a exprimat convingător și secretarul de stat pentru apărare al SUA când a împărțit Europa atât de cartezian. Noua realitate va imprima deciziilor adoptate în Consiliul Nord-Atlantic mai mult realism și șanse sporite de realizare, dar dezbaterile politice vor fi probabil mai dificile.

Nu întâmplător, în procesul de adaptare a NATO la noile realități, unul din cele două comandamente strategice actuale va gestiona pe viitor transformarea, ceea ce va oferi coerență și continuitate tuturor soluțiilor majore și nu este exclus ca și evoluții legate de apărarea colectivă să suporte unele modificări. Dar este greu de crezut că Tratatul de la Washington va suferi schimbări.

În același Articol 51 al Cartei Națiunilor Unite își găsește sorgintea și conceptul de **apărare națională** atât de folosit în legislația din România, în literatura politico-militară și în discursul politic. Și la noi, dar și în celelalte țări unde a fost ori este folosit, conceptul exprimă voința apărării prin forțe proprii în fața unei agresiuni deși, paradoxal, nici noi, nici ceilalți nu ne-am aflat vreodată singuri în fața unui agresor și nici n-am respins *a priori* ajutorul extern. Dincolo de încărcătura sa patriotică, a fost mai curând o încercare de speculare a efectelor unor jocuri geopolitice. De altfel, în universul în care ne vom integra, cel euroatlantic, conceptul nu este folosit și pare irelevant pentru a fi definit în **Glosarul NATO cu termeni și definiții**, ori în **Dicționarul Departamentului Apărării pentru termeni militari și asociați**.

Legea apărării naționale a României oferă conceptului de "apărare națională" un fel de definiție⁵: "*Apărarea Națională cuprinde ansamblul de măsuri și activități adoptate și desfășurate de statul român în scopul de a păstra suveranitatea națională, independența și unitatea statului, integritatea teritorială a țării și democrația constituțională.*"

Din formulare reies cel puțin două aspecte:

- ❖ folosirea forței armate nu este amintită în mod explicit ca în Articolul 5; deși legea îi detaliază în continuare problemele, ea poate fi explicată doar prin asociere cu **art. 117 (1) din Constituția României**⁶: "*Armata este subordonată exclusiv voinței poporului pentru garantarea suveranității, a independenței și unității statului, a integrității teritoriale și a democrației constituționale.*"
- ❖ scopul măsurilor și activităților îl constituie garantarea unor atribute ale statului, ele însele în proces de adaptare la viitorul statut de membru NATO și, probabil, UE.

Combinarea mecanică a celor trei articole nu poate avea rezultate inteligibile. Totuși, Articolul 5 al Tratatului de la Washington va influența decisiv abordările viitoare în identificarea soluțiilor pentru fundamentarea apărării naționale, indiferent de modul în care aceasta va fi definită.

Dimensiunea politică a apărării naționale în cazul unui atac armat va intra integral sub incidența mecanismelor și procedurilor instituțiilor aliate, constituite ca efect al Articolului 5. Cea mai importantă este Consiliul Nord-Atlantic care reprezintă autoritatea politică cu puteri de decizie, alcătuită din reprezentanții permanenți ai tuturor statelor

³ *Strategia de Securitate Națională a României, București, 2001, p. 14.*

⁴ *Ion Ionescu, Dumitru Stan, Elemente de sociologie, Editura Universității "A. I. Cuza".*

⁵ *Legea apărării naționale, art. 1.*

⁶ *Constituția României, art. 117 (1).*

membre. El se poate întruni și la cel mai înalt nivel de reprezentare, adică al șefilor de stat și de guvern atunci când urmează să se analizeze probleme extrem de importante sau hotărâtoare pentru evoluția alianței. Consiliul oferă guvernelor statelor membre cadrul unic pentru consultări amănunțite asupra tuturor problemelor generate de un atac armat, iar deciziile adoptate de comun acord vor reprezenta un act de voință colectivă. Statul român va participa la adoptarea deciziilor politice, va avea posibilitatea să-și susțină poziția și să obțină asistența de care va avea nevoie.

Într-un mod oarecum asemănător se va proceda și când va fi vorba despre **dimensiunea economică** a apărării naționale. Deși NATO nu dispune de mecanisme proprii care să reglementeze astfel de probleme, și nici nu-și propune asemenea abordări, se vor identifica cu siguranță căile prin care aliații își vor acorda reciproc asistența economică adecvată în cazul unui atac armat.

Desigur, în asemenea condiții este firesc să apară întrebarea, **în ce măsură apărarea mai este națională în aceste dimensiuni ?** Decizia și instrumentele politice vor fi colective, interaliate, direcțiile de acțiune de asemenea, iar obiectivul politic urmărit va fi, cu siguranță mai amplu decât simpla eliminare a consecințelor unui atac armat. Politic și economic, acțiunile statului român ar urma să fie prelungiri ale deciziilor adoptate în cadrul alianței pentru operaționalizarea apărării colective.

Întrucâtva diferită se va prezenta situația componentelor **militară și sociopsihică**, cel puțin pentru primele zile ale efortului armat, când ponderea națională va fi mai consistentă. Alianța nord-atlantică dispune de imense capacități stabilizatoare și de descurajare a acțiunilor care amenință pacea. Dar spațiul NATO nu este un imens dispozitiv care-și etalează forța prin elemente concrete de intimidare sub forma unor acumulări iraționale de componente ale puterii militare, devoratoare de resurse. În timp de pace, în afara elementelor naționale, alianța își face simțită prezența colectivă mai ales prin infrastructură și componentele prezenței înaintate. Cu excepția efectivelor americane, aliații au mai mult o prezență militară simbolică pe teritoriul altora. Chiar și SUA analizează posibilitatea reducerii numărului bazelor militare din străinătate. Credibilitatea alianței este asigurată în primul rând de propria sa abilitate de a-și transforma rapid potențialele în capacitate operațională, ceea ce constituie o manifestare a Articolului 5. Acest lucru se realizează prin planurile de mobilizare. Evoluțiile actuale ale mediului european de securitate fac puțin probabile atacurile armate ale unor state europene împotriva altora în viitorul previzibil. Cu toate acestea ele nu pot fi excluse definitiv și, într-o asemenea situație, până la constituirea și desfășurarea pe teritoriul României a grupării de forțe aliate corespunzătoare riposteii adecvate, **efortul apărării va reveni forțelor naționale**. Desigur ele vor beneficia de asistența informațională a alianței, vor acționa probabil după planuri și scenarii ale acesteia, se vor bucura de un sprijin consistent, **dar efortul le va aparține cel puțin pentru o scurtă perioadă**. Probabil că acesta va fi conținutul apărării naționale și el va corespunde **mai curând spiritului Articolului 5 al Tratatului de la Washington decât literei Legii apărării**.

În vederea pregătirii momentului accederii în alianță, în țara noastră au loc activități intense de adaptare a realităților românești la cele euroatlantice și nu este vorba doar de cele militare. Ele cuprind deopotrivă și domeniul legislativ, inclusiv Constituția, nu ocolesc politicul, educația, sistemul de valori etc., dar vor continua să influențeze concret gândirea și practica militară românească în viitor. Este un lucru firesc, practic, ce depășește planul declarativ, atât de bătorit în toți acești ani.

CONSIDERAȚII PRIVIND ACȚIUNILE MILITARE DESFĂȘURATE PE CĂILE MARITIME ȘI FLUVIALE, ÎN RECENTUL CONFLICT DIN IRAK

Col. (r.) dr. Grigore ALEXANDRESCU

ARGUMENT

Tema seminarului "*Dobrogea, Dunărea și Marea Neagră în istoria românilor*" dezbătută cu generozitate și profesionalism în cadrul acestei manifestări științifice ar fi incompletă dacă nu i-am adăuga și o componentă politico-strategică. Analiza din această perspectivă este cu atât mai necesară cu cât spațiul supus atenției se va integra în zona de cultură a unei apărări comune specifice Alianței Nord-Atlantice, în care peste un an vom deveni membri cu drepturi depline. Arealul dintre Dunăre și Marea Neagră, pe lângă importanța sa economică, socială, culturală și de altă natură, evidențiat cu lux de amănunte în cadrul seminarului, va avea o nouă însemnătate de natură geostrategică. Acesta va deveni hotar de apă și cap de pod al Alianței Nord-Atlantice.

Din această perspectivă, o analiză, fie ea și succintă, asupra celui mai recent conflict încheiat - Irakul - poate pune în valoare câteva concluzii utile pentru modul de organizare și desfășurare a acțiunilor militare în Dobrogea, pe cursul inferior al Dunării și la mare.

1. Rolul forțelor maritime militare în pregătirea intervenției din Irak

Rolul principal în pregătirea militară a intervenției din Irak a revenit Comandamentul Central American (CENTCOM), situat la Tampa (Florida). Misiunea lui principală este să monitorizeze activitățile militare din Orientul Apropiat și Mijlociu, precum și din Asia Centrală. El dispune și de o componentă navală cunoscută sub acronimul NAVCENT.

În urma deciziei politice, Comandamentul Central American și-a redislocat majoritatea personalului și o bună parte din tehnica de comandă și control la baza militară CAMP DOHA (Qatar), în primele săptămâni ale anului 2003. Din noua sa locație a luat măsuri de operaționalizare a Comandamentului Central Înaintat al Trupelor de Uscat, pe care l-a dispus în Kuwait. Acestuia îi revenea misiunea să pregătească și să conducă o eventuală acțiune militară împotriva Irakului.

Pentru constituirea grupării de forțe necesare declanșării operațiilor a fost necesară aducerea acestora, după generare, din zonele lor de dispunere.

Acțiunea a fost pusă în aplicare de către Comandamentul American al Transporturilor (USTRANSCOM), care are în componență și un Comandament al Transporturilor Militare Navale (MARAD). Acesta din urmă are o flotă de peste 120 de nave bazate în mai multe porturi americane. Navele de diferite tipuri sunt considerate "*în rezervă*" și sunt deservite de echipaje civile. Ele pot fi activate când necesitățile impun.

În condiții de război, MARAD își poate amplifica posibilitățile de transport prin rechiziționarea de nave comerciale.

De la jumătatea lunii ianuarie 2003 mai multe nave civile, angajate de MARAD, au ambarcat și transportat către Kuwait tehnică de luptă și parte din personalul D.31. (4.000 de soldați). Pentru operativitate și acomodarea cu teatrul, majoritatea militarilor acestei mari unități au fost transportați pe calea aerului.

În scopul concentrării operative a grupărilor de forțe și consolidării bazei de trecere la ofensivă, operațiunile navale au fost conduse, în această perioadă, de Comandamentul Central Naval (dislocat în Bahrein), prin Comandamentul Flotei a 5-a a SUA din Orientul Mijlociu.

Flota a 5-a are în responsabilitate Oceanul Indian și, implicit, Golful Persic. Aceasta supraveghează și teritoriul a aproximativ 25 de state vecine acvatoriului. Pentru declanșarea operațiunilor militare din Irak, Forțele Maritime Militare ale SUA și Marii Britanii au constituit mai multe mari unități operative aeronavale, care au fost sprijinite în mod substanțial de MARAD.

Comandamentului Central Naval, prin Flota a 5-a SUA, i s-au pus la dispoziție mai multe mari unități navale, din care au făcut parte: cinci grupări navale ale portavioanelor, grupări navale de transport și debarcare, trei grupări navale operative multinaționale, un divizion de distrugătoare, unități de deminare, scafandri de luptă, unități de securitate portuară ș.a. Toate acestea cuprindeau peste 200 de nave, dintre care 140 de platforme de luptă.

2. Participarea forțelor navale la desfășurarea operațiunilor militare din Irak

La amiaza zilei de 19.03.2002, la Washington, s-a întrunit Consiliul de Securitate Națională al SUA, unde a fost decis momentul în care se va declanșa atacul împotriva administrației lui Saddam Hussein, în situația în care a doua zi, la ora 03.00 (ora României), când va expira ultimatumul, aceasta nu se va conforma celor impuse de SUA.

Așa cum fusese intuit, până la ora fixată nu s-a produs nimic din cele solicitate de Washington.

În ciuda amenințărilor care planau asupra Bagdadului, prin refuzul lui Saddam de a abandona puterea, capitala irakiană era iluminată intens. Nici o interdicție nu fusese anunțată de către autorități care, în schimb, asiguraseră populația că sunt pregătite pentru orice eventualitate.

La ora 04.35 s-a declanșat operația "*IRAQI FREEDOM*" prin care forțele aliate urmăreau principalele scopuri politico-militare:

- dezarmarea Irakului și eliberarea poporului irakian;
- înlăturarea de la putere a regimului Saddam Hussein și instalarea unui guvern pro-occidental;
- preluarea controlului asupra infrastructurii și rezervelor de petrol din zonă (2/3 din rezervele planetei).
- Conflictul armat s-a declanșat printr-o operație aeroterestră, cu o primă componentă aeriană, desfășurată cu următoarele scopuri:
- de a câștiga și menține supremația aeriană;
- de a anihila conducerea Irakului prin distrugerea locațiilor în care funcționau primii cinci lideri irakieni și acoliții lor;
- de a monitoriza bazele militare, cazărțile și instalațiile militare mobile ale armatei irakiene.

2.1. Operațiunea "*Decapitarea*"

Delimitată temporal de prima zi de confruntare, ea s-a desfășurat în scopul dezorganizării conducerii politice și militare irakiene, urmărind în special eliminarea fizică a lui Saddam Hussein și a principalilor săi acoliți.

Aceasta s-a materializat prin executarea unor valuri succesive de lovituri date cu aviația de la bordul portavioanelor Theodore Roosevelt, Kitty Hawk și Constellation, aflate în Golful Arabiei, precum și de bombardierele care au decolat din Marea Britanie.

Concomitent, au fost lansate și 42 de rachete de croazieră de tipul "*Tomahawk*" de pe crucișătoare, distrugătoare și submarine cu propulsie nucleară dislocate în Marea Roșie și Golful Arabiei.

Obiectivele din zona capitalei irakiene au fost planificate la solicitarea directorului C.I.A., George T. Tennes, care l-a convins pe președintele Bush că i-a localizat cu precizie pe Saddam Hussein și acoliții săi, fapt pentru care țintele au fost indicate direct de C.I.A., de la sediul său din LANGLEY (SUA).

Forțele irakiene au ripostat cu artileria antiaeriană, fără a ridica aviația de la sol și au lansat nouă rachete de tip AL SAMUD asupra pozițiilor ocupate de forțele aliate în Kuweit. O parte dintre acestea au fost distruse pe traiectorie de instalațiile Patriot.

2.2. Operațiunea "*Șoc și groază*"

În urma datelor obținute de la elementele de cercetare aflate în dispozitivul irakian, la ora 18.00 a fost luată decizia ca forțele aliate să treacă la ocuparea aliniamentului de plecare la ofensivă. Demnă de remarcat este elasticitatea în luarea deciziilor de către forțele americano-engleze. Ofensiva terestră era planificată inițial să se declanșeze în zorii zilei de 21.03, dar a fost demarată după ce elementele de cercetare au transmis că subunități irakiene au început să mineze direcțiile de pătrundere pe teritoriul lor, concomitent cu instalațiile și câmpurile petrolifere. Timp de 45 de minute, aviația tactică și artileria aliată au lovit pozițiile irakiene din sudul țării.

Irakienii au executat contrapregătirea de foc trăgând șase rachete asupra coloanelor care se deplasau către frontiera lor, concomitent cu incendierea puțurilor petroliere din sud.

Regimentele 3 și 7 Cavalerie din CSA (SUA) au trecut, pe timpul pregătirii de foc a ofensivei, frontiera, transformându-se în detașamente înaintate ale forțelor aliate.

La ora 20.00, a fost inițiat un nou val de bombardamente, foarte intense, asupra Bagdadului și a obiectivelor strategice din sudul țării. La el au participat aviația și rachetele de la bordul navelor situate în Marea Mediterană și Golful Arabiei.

Pe toată lungimea frontierei kuweitiano-irakiene a fost declanșată, la ora 20.25 a zilei de 20.03.03, ofensiva terestră cu forțe și mijloace aparținând Forței 1 Expediționare a Infanteriei Marine și Diviziei 31 Infanterie din armata SUA.

Apărarea irakiană dispunea la contact doar de D.51 Mc., care a opus rezistențe sporadice, marea majoritate a militarilor predându-se sau fugind în deșert.

În noaptea de 20/21.03, o grupare condusă de Comandamentul Bg. 3 Comando (Marea Britanie) a fost debarcată în peninsula FAW pentru proteja terminalele petroliere și instalațiile portuare situate în această zonă strategică. Forța avea în componere și 2.000 de infanteriști marini americani.

Lansarea atacului din două direcții asupra orașului Basrah a avut ca scop izolarea portului Umm Qasr și izolarea Peninsulei Faw din sud-estul țării, de restul Irakului, concomitent cu influențarea populației šiite, pentru a trece de partea trupelor aliate.

Ajungerea la misiune a grupării a fost realizată cu nava desant australian KAMIBLA, cu elicoptere și vedete de debarcare, care au ajuns în raionul de formare a valurilor de pe Peninsula BIYIAN, situată în extremitatea de nord-est a Kuweitului. Pentru desantare au fost folosite și nave pe pernă de aer.

Debarcarea a fost executată la intrarea și pe canalul Shatt-al Arab, fiind sprijinită cu foc de artilerie de la bordul fregatelor Marborough (Marea Britanie) și Anzac (Australia). Din gruparea navală de sprijin cu foc au mai făcut parte fregatele britanice Richmond și Chatham.

Cooperarea navelor Coaliției s-a desfășurat cu succes și în cadrul operațiunii navale din data de 21.03. 2003, când o vedetă de patrulare irakiană care naviga în Golful Persic a fost lovită și scufundată, cu ajutorul muniției de mare precizie. Un avion de patrulare maritimă de

tipul P-3C Orion, aparținând Escadrilei 46 Aviație de Patrulare (Task Force 57), a localizat și urmărit o vedetă de patrulare și a retransmis informațiile unui avion de atac la sol AC-130, aparținând Escadrilei 4 Operațiuni Speciale, care a atacat nava. Acțiunea a avut loc în apropierea Peninsulei Faw. Aceasta a întărit convingerea Washington-ului că aplicarea principiilor Războiului bazat pe rețea începe să dea roade.

Forțele Coaliției au interceptat și arestat, pe canalele de pe cursurile inferioare al fluviilor Tigru și Eufrat, patru nave irakiene care aveau la bord aproximativ 100 de mine. Minele erau destinate interzicerii pătrunderii aliaților pe căile fluviale care conduceau în inima economică a Irakului.

În această perioadă au fost constituite mai multe grupări de căutare și distrugere a minelor marine care au acționat, în special, în zona portului Umm Qasr, pe canalul de acces către acest port, de-a lungul litoralului kuweitian, la intrarea în canalul Shatt-al Arab și a portului Faw.

La acțiunile de căutare și distrugere a minelor au participat mai multe dragoare și vânătoare de mine din SUA, Marea Britanie, dar și din alte state.

Pentru asigurarea securității portului Umm Qasr căruia i s-a acordat o importanță strategică de către forțele Coaliției, au fost organizate operațiuni de deminare și curățire de materiale explozive și în vederea aducerii de efective și materiale militare și umanitare.

Astfel, nava desant Ponce, Escadrila 14 Elicoptere de Deminare "*Vanguards*" și Unitatea Tactică 55.4.3. au desfășurat acțiuni de deminare a râului Khavar Abd Allah și a portului Umm Qasr. Detașamente americane mobile de distrugere a munițiilor neexplodate au jucat un rol important. Echipele EOD au înlăturat peste 5.000 de obiective de pe uscat și din apă, au colectat aproape 18 tone de dispozitive neexplodate. Portul vechi și cel nou au fost curățate, făcând posibil transportul și distribuirea ajutoarelor umanitare.

Echipele au folosit o varietate de metode, inclusiv echipamente MH-53E de distrugere a minelor magnetice, tractate de elicopter, mamifere marine dresate, vehicule subacvatice fără pilot și scafandri deminori. La acțiunile de deminare au mai participat vânătoarele de mine costiere Cardinal și Raven și navele dragoare Dextrous și Ardent, precum și navele de desant USS Gunston Hall și Ponce.

În urma acțiunii concertate a marinarilor, la data de 28.03.2003 nava logistică britanică Sir Galahad a acostat în siguranță în portul Umm Qasr, aducând ajutoare umanitare pentru populația irakiană însetată și înfometată.

2.3. Operațiunea "*Pas cu Pas*"

După apariția unor rezistențe puternice pe căile de acces către Bagdad și o încetinire a ritmului ofensive datorită îndepărtării de bazele de aprovizionare a forțelor Coaliției, începând cu data de 29.03.2003 se trece la o nouă etapă denumită (cu umor american) "*Pas cu Pas*".

Pe parcursul acesteia au fost duse cele mai intense lupte terestre, pe aproape întreg teritoriul irakian și s-au soldat cu cucerirea Bagdadului, la data de 09.04.2003. Rolul FMM ale Coaliției a fost limitat la asigurarea sprijinului cu aviația ambarcată a unităților de infanterie marină și a trupelor de uscat, care au desfășurat acțiuni de luptă pe aproape între teritoriul irakian, în special în zona dispozitivelor de apărare ale orașelor Basra, Bagdad, Mosul și Kirkūk, dar și asupra unităților Gărzii Republicane Irakiene din jurul capitalei.

În ceea ce privește implicarea Forțelor Navale în luptele din această etapă, se remarcă faptul că, la data de 29.03.2003, Escadrila 847 Aviație Navală, aparținând FMM britanice, a desfășurat o operațiune de descoperire a unei locații de unde a fost lansată, în cursul nopții, o rachetă asupra Kuweitului. La misiune au participat elicoptere de tipurile "*Lynx*" și "*Gazelle*".

Infanteria marină, indiferent de țara de proveniență, și-a făcut, pe deplin, datoria. Astfel, trupele din compunerea Grupării Operative de Nave de Desant "Tarawa" au preluat controlul asupra sediului Diviziei 11 Infanterie irakiană (Basra) din cadrul Corpului 3 Armată.

În dimineața zilei de 31.03.2003, Corpul de Infanterie Marină al Marii Britanii a lansat o ofensivă de amploare împotriva punctelor de rezistență din orașul Basra. Potrivit ofițerilor britanici, această ofensivă a marcat începerea operațiunilor de ocupare a orașului. La această operațiune au participat 600 de militari din cadrul subunităților Bg. 3 Comando și Forței 1 Expediționare a I.M., care au dus puternice acțiuni de luptă în jurul localității Abu al Khasib, situată la sud-est de Basra.

Eliberarea capitalei, la data de 09.04.2003, a marcat și slăbirea rezistențelor opuse de armata și grupurile paramilitare irakiene în localitățile de nord: Mosul și Kirkūk.

Ultimul oraș cucerit a fost Tikritul. Orașul a fost intens bombardat și blocat de unități din cadrul Forța 1 Expediționară a Infanteriei Marine (SUA).

La data de 13.04.2003, trupele americane au pătruns în oraș, întâmpinând o rezistență slabă din partea forțelor irakiene, în ciuda mândriei că aparțin comunității conducătoare a Irakului, din rândul ei fiind recrutați, în ultimii 35 de ani, liderii politici și militari și majoritatea forțelor care se declarau fidele lui Saddam Hussein, până la sacrificiul suprem.

În vederea ocupării orașului Tikrit, elemente ale Forței 1 Expediționare a Infanteriei Marine au constituit o grupare operativă care a primit denumirea "*Task Force Tripoli*". În compunerea ei au intrat subunități de infanterie marină, vehicule blindate și un număr apreciabil de avioane tactice și elicoptere de luptă.

În acest timp, în danele porturilor din nord-vestul Golfului Persic au acostat navele care au transportat tehnica și o parte din militarii D.4 I (SUA). Ei au sosit după un lung marș executat din Marea Mediterană prin Marea Roșie. Întârzierea s-a datorat așteptării deciziei politice a Turciei de a le permite să deschidă un nou front în nordul Irakului.

Armamentul și tehnica de luptă a D.4 I a fost ambarcată la bordul a 37 de nave portcontainer. Pentru deconservarea și punerea lor în funcțiune au fost necesare două săptămâni.

După cucerirea orașului Tikrit, D.4 I a trecut la executarea unui marș cu destinația nord-Bagdad, desfășurat în scopul înlocuirii Forței 1 Expediționare a Infanteriei Marine. Aceasta a primit ordin de concentrare în Kuwait.

Se remarcă faptul că, la data de 14.04.2003, au avut loc în ultimele raiduri aeriene executate cu avioane de luptă ambarcate la bordul portavioanelor în spațiul aerian al Irakului. De altfel, după această dată, au fost comunicate mai multe ordine privind revenirea în țară a unor nave de luptă de suprafață și submarine. În total, de pe nave au fost lansate peste 800 de rachete de croazieră Tomahawk, iar avioanele au executat aproximativ 7.000 de misiuni aeriene.

La data de **02.05.2003, în jurul orei 04.00 (ora României, președintele american George W. Bush, a anunțat oficial că "războiul împotriva Irakului s-a încheiat, iar noi și aliații noștri am învins"**. Anunțul a fost făcut în cadrul unui discurs pronunțat de președintele american la bordul portavionului "*Abraham Lincoln*", dislocat în apele teritoriale ale SUA de la Oceanul Pacific.

Liderul american a subliniat faptul că victoria din Irak constituie o victorie contra terorismului. "*Am luptat pentru libertate și pentru pace și am învins*", precizând însă, că lupta împotriva terorismului va continua până la eradicarea acestuia.

Acum urmează o nouă etapă: "*Reconstrucția Irakului*". Va putea, oare, comunitatea internațională să instaureze pacea în Orientul Mijlociu, să stabilizeze zona, să gestioneze cu rezultate pozitive pacea în Irak și, eventual, pe cea dintre Israel și Palestina?

Acestea sunt doar câteva întrebări care își caută răspunsurile în demersurile întreprinse de actorii internaționali - statali și suprastatali - de diferite dimensiuni care s-au implicat în zonă.

Pentru armată, acest conflict a stimulat gândirea militară. Rezultatele nu au întârziat să apară. Secretarul apărării SUA propune un program de adaptări organizatorice și de dotare ce urmăresc obținerea de "*operațiuni decisive rapide*".